

Horen, zien en handelen!



Vooraf

Huiselijk geweld bestaat al sinds het begin van de mensheid. Het is een ernstig probleem, met schadelijke gevolgen voor zowel de directe slachtoffers als voor de overige gezinsleden. Elk jaar zijn in Nederland 50.000 kinderen slachtoffer van huiselijk geweld, 100.000 kinderen zijn getuige ervan. En nog eens 80.000 vrouwen zijn slachtoffer. Huiselijk geweld speelt zich echter vaak af achter de voordeur. De omgeving heeft wel vermoedens, maar er is meestal te weinig bewijs om in actie te komen. Bij slachtoffers speelt vaak schaamte een grote rol, waardoor de problemen langdurig verborgen blijven.

Burgerlijk Wetboek

Het Burgerlijk Wetboek (artikel 247) verbiedt ouders sinds 25 april 2007 alles wat neigt richting geweld tegen hun kinderen, ook als het opvoedkundig is bedoeld: *"In de verzorging en opvoeding van het kind passen de ouders geen geestelijk of lichamelijk geweld of andere vernederende behandeling toe."*

Aanleiding tot deze wetwijzing was het feit dat veel ouders hun kinderen regelmatig ernstig mishandelden, maar zich konden verschuilen achter de 'corrigerende tik'. In 2006 gingen de bureaus Kindermishandeling uit van jaarlijks ongeveer 80.000 kinderen die slachtoffers werden van mishandeling, van wie enkele tientallen overleden. De wetwijziging wil kinderen beschermen tegen onvoldoende zelfbeheersing van hun ouders.

Een ouder mag een kind een tik op de vingers geven of het stevig vastpakken, maar daarmee is de grens van de pedagogische tik wettelijk gezien wel bereikt.

Voorbeelden in de Bijbel

Wanneer je onbevangen je Bijbel leest kom je teksten tegen als:

"Wie zijn zoon de stok onthoudt, haat hem, wie hem liefheeft, tuchtigt hem" (Spr. 13:24);

"Onthoud een kind geen onderricht, van stokslagen gaat het niet dood. Sla het met de stok, en je redt het van het dodenrijk" (Spr. 23:13-14);

"De stok en berispingen zorgen voor wijsheid, een kind dat niet wordt opgevoed, maakt zijn moeder te schande" (Spr. 29:15).

"Tuchtig je zoon, en je hebt geen zorgen over hem, hij zal je vreugde geven" (Spr. 29:17).

De vraag is: Geven deze bijbelteksten je als ouders ook vandaag nog het opvoedkundige 'recht' om je kind (met een stok) te slaan?

Meerdere malen gebruikt Jezus in de Bergrede de woorden: *"Jullie hebben gehoord dat (destijds tegen het volk) gezegd is ..."* (Mat. 5:21, 27, 31, 33, 38, 43). Jezus is niet gekomen om de Wet of de Profeten af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen. Hij laat zien hoe het er in het Koninkrijk der hemelen aan toe hoort te gaan. Het hart van de Wet en de Profeten is: *"Behandel anderen dus steeds als je zou willen dat ze jullie behandelen"* (Mat. 7:12).

De apostel Paulus schrijft in zijn brief aan de gemeenteleden in Efeze: *"Vaders, maak uw kinderen niet verbitterd, maar vorm en vermaan hen bij het opvoeden zoals de Heer dat wil"* (Ef. 6:4).

Definitie van geweld

Geweld is de *aantasting van de persoonlijke integriteit*. De grenzen van de ander worden niet meer gerespecteerd. De ander wordt vernederd, gekleineerd, geschopt, geslagen. Dat kan in lichte mate voorkomen, maar eveneens extreme vormen aannemen, met de dood tot gevolg.

Onder huiselijk geweld valt *verbaal* (met woorden), *fysiek* (lijfelijk) en *seksueel* geweld (incest, maar ook verkrachting in het huwelijk).

Geweld komt *in vele variaties* voor. Ouders kunnen gewelddadig naar kinderen zijn, maar kinderen ook naar ouders. En ouders onderling, evenals kinderen onderling.

Oorzaken en gevolgen

De oorzaken van geweld zijn velerlei:

- Geweld kan een gevolg zijn van *relatieproblemen*.
- Maar ook *karakterproblemen* kunnen een rol spelen.
- *Psychiatrische problematiek* is eveneens een voorkomend probleem.
- En niet te vergeten problemen die veroorzaakt worden door (overmatig) *alcohol- en druggebruik*.
- *Maatschappelijke ontwikkelingen* dragen ook hun steentje bij: geweld op televisie en op straat geven verkeerd voorbeeldgedrag.

Kortom, geweld is een complex probleem.

Daarnaast zijn de **gevolgen** van geweld vaak ernstig.

- Kinderen die geweld hebben meegemaakt lopen grotere kans *in hun latere leven* opnieuw met geweld in aanraking te komen (als dader of als slachtoffer).
- Veel slachtoffers kampen met *psychische problemen*. Maar ook op het geestelijk vlak kan de schade enorm zijn. Verworpen Godsbeelden zijn een veel voorkomend probleem (bijvoorbeeld: 'Ik kan God niet als Vader zien, want als ik aan mijn eigen vader denk, word ik bang, ik haat hem!').

Vormen van geweld

Globaal gezien maken we onderscheid tussen *lichamelijk* en *geestelijk* geweld. Het begrip 'geweld' kan daarbij ruim worden geïnterpreteerd.

- **Lichamelijke mishandeling:** toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand-, schaaf- of steekwonden, hersenletsel of botbreuken als gevolg van bijvoorbeeld slaan, schoppen, hardhandig duwen, steken, door elkaar schudden; verstikking; vastbinden aan stoel of bed; doven van sigaretten op het lichaam; vergiftiging.
- **Psychische of emotionele mishandeling:** stelselmatig vernederen, beledigen, schelden, treiteren, negeren, dreigen, vals beschuldigen, achterstellen, het verbieden met anderen om te gaan, eisen stellen waaraan niet kan worden voldaan. Ook als kinderen getuige zijn van huiselijke geweld is sprake van psychische mishandeling.

- **Verwaarlozing:** het onthouden van voeding, lichamelijke en medische zorg, voldoende kleding, goede hygiëne; het geven van teveel of te weinig medicijnen; negeren van behoeften aan geestelijke ondersteuning en hulp.
- **Sexueel misbruik:** ongewenste seksuele handelingen met of in het bijzijn van personen, waaronder kinderen, die door het slachtoffer niet worden gewenst, of niet passen bij leeftijd of ontwikkeling, waaraan de persoon zich niet kan onttrekken; betasting van het lichaam; verkrachting; exhibitionisme; tonen van pornografisch materiaal.
- **Schending van rechten:** zoals inbreuk op iemands privacy of zelfbeschikking door post achter te houden, bezoekers weg te sturen of iemand verhinderen het huis te verlaten.
- **Financiële uitbuiting:** bijvoorbeeld door het verkopen van eigendommen zonder toestemming of medeweten van de betrokkene; iemand financieel kort houden; diefstal van persoonlijke goederen. (Hoorn)

Signalen

De zorgen over of vermoedens van huiselijk geweld kunnen ontstaan tijdens je bezoek aan een gezin. Je merkt dat er iets aan de hand is, waarvoor je geen geruststellende verklaring kunt vinden. Stel jezelf dan de volgende vragen:

- Wat zijn de signalen?
- Wanneer is de zorg ontstaan?
- Waardoor is de zorg ontstaan?
- Hoe vaak komen de signalen voor?
- Wanneer komen de signalen voor?
- Veranderen de signalen in intensiteit?
- Is het aantal signalen toegenomen?

Wat als je je zorgen maakt?

Je kunt natuurlijk het gevoel hebben dat je je met andermans zaken bemoeit. Het belang van het slachtoffer staat echter voorop. Er moet hulp worden geboden!

- Probeer in een gesprek je zorgen bespreekbaar te maken. Gebruik niet het woord 'mishandeling', maar leg de nadruk op de zorg die je hebt om het betreffende gezinslid.

- Probeer de ander(en) ertoe te bewegen om hulp te zoeken.
- Wanneer je zorgen voldoende worden gedeeld en de ander(en) passende hulp willen kun je hen wijzen op de mogelijkheden van diverse vormen van hulp (zie 1.4: Adreslijst van Hulpverlenende Instanties).
- Wanneer het om kindermishandeling gaat en ouders weigeren de nodige hulp te zoeken voor hun kind(-eren), of niet bereid dan wel in staat zijn tot vrijwillige hulpverlening en je zorgen blijven bestaan, overleg dan de situatie met het SGJ Toegang (tel. 033-4753300). Bij SGJ Toegang kun je geen melding doen, maar je kunt daar wel je zorgen bespreken en overleggen wat vervolgstappen kunnen zijn. Je kunt met je zorgen ook terecht bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK - tel. 0900-1231230).
- Natuurlijk kun je bij je zorgen ook kijken op de website www.watkanikdoen.nl of advies vragen aan onze eigen werkgroepen: Paal 13 en/of PPP. Geheimhouding is verzekerd!

Tenslotte

Het moge duidelijk zijn: *hoe eerder* er hulp wordt gevraagd door de ouders of door de omgeving, *hoe beter* het is. Denk dus niet te snel dat iedereen wel eens een tik uitdeelt en dat het wel weer over zal gaan; of dat de dominee het vast al weet en jij dus niets hoeft te doen. Als onderzoek iets uitwijst dan is het wel dat slachtoffers en daders behoefte hebben aan steun. Dat betekent: *Horen, zien en handelen!*

Literatuur

Nelleke Hegeman-Mekking, *Kindermishandeling: horen, zien en zwijgen?* (in: SGJ Nieuws 2009 nummer 1)

Roel Timmerman, *Wat huiselijk geweld met je doet*

Roel Timmerman, *Geweld in relaties en gezinnen* (in: Gemeente Vandaag - Steunpunt Gemeenteopbouw 2006)

R. Späth (samensteller), *Handelingsprotocol Huiselijk Geweld Gemeente Hoorn*

Bijlage

6 Signalen van kindermishandeling